

M050	Obavezni 5. semestar	Uvod u vjerojatnost i statistiku	P+V+S 2+2+0	ECTS 5
------	-------------------------	---	----------------	-----------

Cilj predmeta. Upoznavanje studenata s osnovnim pojmovima teorije vjerojatnosti i statistike. Naglasak je na uvođenju osnovnih pojmova, njihovoj interpretaciji, usvajanju i razumijevanju osnovnih svojstava, ovladavanju osnovnim tehnikama i metodama te njihovom primjenom.

Potrebna predznanja. Predmeti s prve godine studija, Funkcije više varijabli.

Sadržaj predmeta.

1. Osnovni pojmovi teorije vjerojatnosti (prostor elementarnih događaja, vjerojatnost kao omjer, frekvencijska interpretacija vjerojatnosti, drugi primjeri vjerojatnosti, svojstva vjerojatnosti, konačan vjerojatnosni prostor, uvjetna vjerojatnost i nezavisnost, formula potpune vjerojatnosti, Bayesova formula).
2. Slučajne varijable (diskretne i neprekidne slučajne varijable, distribucija diskretne slučajne varijable, funkcija distribucije slučajne varijable, matematičko očekivanje slučajne varijable i njegova svojstva, druge numeričke karakteristike slučajne varijable i njihove primjene (Markovljeva nejednakost, Čebiševljeva nejednakost), interpretacija numeričkih karakteristika slučajne varijable).
3. Parametarske familije slučajnih varijabli (Bernoullijeva, binomna (Moivre-Laplaceovi teoremi - primjena, Poissonova aproksimacija - primjena), Poissonova, geometrijska, normalna, uniformna, eksponencijalna).
4. Slučajni vektori (dvodimenzionalan diskretan slučajan vektor, kovarijanca i korelacija, zavisnost i uvjetne distribucije, nezavisnost slučajnih varijabli, dvodimenzionalan normalan slučajan vektor, nezavisne normalne slučajne varijable, hi-kvadrat distribucija, Studentova t-distribucija). Slabi zakon velikih brojeva, centralni granični teorem.
5. Deskriptivna statistika (vrste podataka, tablični i grafički prikaz podataka, mjere centralne tendencije, mjere raspršenosti, dvodimenzionalni podaci, dijagram raspršenja (scatterplot), metoda najmanjih kvadrata, regresijski pravac).
6. Osnove statističkog zaključivanja (populacija i slučajan uzorak, statistika, statistički model slučajnog uzorka iz Bernoullijeve populacije, statistički model slučajnog uzorka iz normalne populacije, jednostavna linearna regresija, procjena parametara u tim modelima, pouzdani intervali za parametre u tim modelima, testiranje hipoteza o vrijednosti parametara u tim modelima).

Očekivani ishodi učenja.

Očekuje se da nakon položenog kolegija studenti:

- razlikuju deterministički i slučajan pokus;
- argumentirano koriste vjerojatnost, uvjetnu vjerojatnost, slučajnu varijablu i slučajan vektor te njihova svojstva u primjeni;
- računaju i interpretiraju numeričke karakteristike slučajnih varijabli i vektora;
- razlikuju zavisne slučajne varijable od nezavisnih u klasičnim primjerima;
- prepoznaju uvjete za primjenu tipičnih distribucija u problemskim zadacima;
- prepoznaju uvjete za primjenu slabog zakona velikih brojeva te centralnog graničnog teorema;
- pripremaju podatke za statističke analize;
- primjenjuju jednostavnije statističke modele za statističko zaključivanje;
- provode matematički dokaz utemeljenost postupaka i formula kojima se služe u okviru ovog kolegija.

Izvođenje nastave i vrednovanje znanja. Predavanja i vježbe su obavezni. U dijelu koji se odnosi na deskriptivnu statistiku i osnove statističkog zaključivanja vježbe se izvode upotrebom statističkog aplikativnog programa (npr. Statistica, S+). Tijekom semestra putem kolokvija i zadaća redovito se provjerava znanje studenata. Nakon odslušanih predavanja i obavljenih vježbi polaže se ispit, koji se sastoji od pismenog i usmenog dijela.

Može li se predmet izvoditi na engleskom jeziku: Da

Osnovna literatura:

1. M. Benšić, N. Šuvak, *Uvod u vjerojatnost i statistiku*, Odjel za matematiku, Sveučilište u Osijeku, 2012.
2. M. Benšić, Recenzirani nastavni materijali dostupni na web stranici predmeta.
3. L. E. Bain, M. Engelhardt, *Introduction to Probability and Mathematical Statistics*, BROOKS/COLE Cengage Learning, 2008.

Dopunska literatura:

1. J. Pitman, *Probability*, Springer, 1993.
2. Ž. Pauše, *Uvod u matematičku statistiku*, Školska knjiga, Zagreb, 1993.
3. S. Lipschutz, J. Schiller, *Introduction to Probability and Statistics*, Shaum's outline series, McGraw-Hill, 1998.
4. N. Elezović, *Diskretna vjerojatnost*, Element, Zagreb, 2007.
5. N. Elezović, *Slučajne varijable*, Element, Zagreb, 2007.
6. N. Elezović, *Statistika i procesi*, Element, Zagreb, 2007.
7. N. Sarapa, *Teorija vjerojatnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
8. F. Daly, D. J. Hand, M. C. Jones, A. D. Lunn, K. J. McConway, *Elements of Statistics*, Addison-Wesley, Wokingham, England, 1995.
9. G. McPherson, *Applying and Interpreting Statistics, A comprehensive Guide*, Springer, 2001.
10. G. M. Clarke, D. Cooke, *A Basic Course in Statistics*, Arnold, London, 1992.